

Tóth Tibor

GYÜTTMENTBŐL JÁSZ LETT

Macsi Sándor 1926. január 14-én született Nyírbrányban egy református parasztcsalád negyedik gyermekeként. Két lány és egy fiú testvére volt. A bátyja még kiskorában meghalt, így legkisebb gyermeküket a szülők kényeztették. Gyenge fizikumú, beteges kisgyermek volt, ezért a szülei elhatározták, hogy taníttatni fogják, mert fizikai munkára nem tartották alkalmasnak. Az elemi iskola 5 osztályát Nyírmártonfalván végezte, majd négy év polgári iskolával folytatta a nagy múltú Debreceni Református Kollégiumban. Ezt követően beírták a tanítóképzőbe, ami abban az időben öt évfolyamos volt. Atantárgyakközülkedvelteaz irodalmat, mert fejlesztette a szépérzékét, esztétikai igényét, a matematikát, mert szerette a logikus gondolkodást, a rajzot, mert fejlesztette az alkotóképességét, segítette az önkifejezést, a testnevelést, mert kielégítette a mozgásigényét és a földrajzot, mert egy falusi kisgyermek számára világismeretet nyújtott.

Felsőfokú tanulmányait levelező tagozaton folytatta. A földrajz–biológia szak első évét Pécsen, a másodikat Debrecenben végezte, a harmadikat pedig Szegeden fejezte be. Rajz szakos diplomáját Szegeden kezdte, gyakorlatát Baranyó Sándor festőművésznél Szolnokon és Blaskó János festőművésznél Budapesten tanulta. Diplomáját végül Budapesten, a Képzőművészeti Főiskolán vehette át, ahol Balog Jenő festőművész volt a mestere.

Mindemellett folyamatosan tanított. A tanítóképző elvégzése után –1946-ban– Tiszavárkonyba került kántortanítónak. Ez plusz munkát jelentett, hiszen a hétvégekre, ünnepekre, esküvőkre, temetésre is készülnie kellett. Ezután betegsége miatt áthelyezését kérte más megyébe, lehetőleg hegyvidékre. Így került a Mátrához közeli Ágóra 1951-ben, amikor az iskola és a település is Jászárokszálláshoz tartozott.

1952-ben a szomszédos községből, Pusztamonostorról elment az igazgató, s a jászberényi felettes szervezet őt nevezte ki a helyére – egészen 1954-ig. Akkor viszont az ágói igazgató is távozott, így visszakerült Jászágóra igazgatónak. 1977-ig töltötte be ezt a tisztséget. 1975-ben a községi tanács címzetes örökös igazgatónak nevezte ki.

A közigazgatási átszervezés során 1977-ben körzetesítették az általános iskolát, Jászárokszálláshoz csatolták. Az iskola összevonásával nem értett egyet, ezért nem vállalta a jászárokszallási általános iskola igazgatását, amelyet felkínáltak neki. Helyettesként dolgozott 1986-ig, nyugdíjba vonulásáig.

Voltak választott tisztségei: szakszervezeti bizalmi, hosszú évekig volt a Községi Hazafias Népfreont elnöke, tanácstagként is képviselte a lakosságot, volt községi párttitkár, amikor ezt a feladatot kapta. Felnőtt éve során mindig baloldali gondolkodás vezérelte, melyhez végig hűséges maradt.

Hivatásából eredő céljait elérte, hiszen embereket indított el az életük pályáján, tudást, emberséget tanított, s hogy őt idézzem: „más millió dolgot.”

Ravatalánál Szécsényi István főorvos – a volt tanítvány Budapestről – búcsúbeszédében idézte fel tanítói munkáját: *„Minden diákról tudta, hogyan teljesít, mi az erőssége, miben kell fejlődnie és ehhez milyen segítségnyújtás szükséges. Mai szóhasználatlaltal interaktív földrajzórát imádtuk. Számítógép és okostelefon nélkül is a tárgyi tudáson túl megismertette és megszeretette velünk környezetünket, hazánkat és kinyitotta nekünk a nagyvilágot. Rajzóráin játékosan művészettörténetet tanultunk, megismertük a filozófia nagyjait. Későbbi tanulmányaim során ezt kamatoztattam, akkori tanárain csodálkoztak, hogy egy kis faluból származó diák milyen ismeretekkel bír.*

Ki ne emlékezne az esernyő fémszálából faragott vésőre, végén parafa dugóval, és készítettük a linóleum lenyomatokat. Néhány sikeres darabot még a mai napig is őrzök. Lelkesen szervezte az osztálykirándulásokat, amit mindig összekötött az adott település történelmének, építészeti látnivalóinak megismertetésével. És hát azok a nyári vándortáborok. Iskolás éveim legszebb emlékei közé tartoznak. Gimnáziumi osztálytársaim irigykedve és csodálkozva hallgatták a tábori élményeket. Nem is tudtak róla, hogy ilyen típusú táborok léteztek.

Minden diákja szüleivel tartotta a kapcsolatot. Megszervezte a Szülői Munkaközösséget, és számukra nagy sikerű kirándulásokat szervezett.

Visszaemlékszem, hogy a tanyákról, a nagyszülőktől lelkesen gyűjtöttük a kincseket a falumúzeum és az iskolatörténeti múzeum számára. Felnőttként is mindig hívott, hogyha hazajövünk, látogassuk meg. Kérésének eleget téve családommal meglátogattuk őt. Nagy örömmel vezetett végig minket az iskolatörténeti múzeumon. Egyszer csak a fiaimhoz fordult és kérdezte: »Na, vajon ki készítette ezeket? Hát az apukátok és a nagymamátok.« Mert édesanyámat is tanította.”

Természetismereti tudását az iskolán kívül a TIT szervezetén keresztül osztotta meg másokkal. Igazgatói működése alatt nagy gondot fordított a szülők oktatására, nevelésére, tájékoztatására, így nem maradhatott el a Szülők Akadémiája sorozat.

1962-től tagja volt az Országos Földrajzi Társaságnak is. Nagyon sokat utazott, és nagyon sok kirándulást szervezett és vezetett a jászágóiak számára. Ugyancsak ettől az évtől nagy lelkesedéssel és nem kevesebb szakértelemmel szervezte és irányította a felnőttekből álló honismereti szakkör munkáját. Lerakta a helytörténeti és iskolatörténeti gyűjtemény alapjait, amelyek 1981-től rendezett állapotban látogathatóak, megelőzve ezzel több jászvási települést.

Sokat munkálkodott azon, hogy a jászágói középkori templom ásatása megtörténjen, s naponta látogatta a Selmeczi László által vezetett kis régészcsapatot. A fiatalok meg is emlékeztek róla. Jó Péter tollából: *„Dinnyét hozott, cukrot adott, cserébe egy követ kapott. Ő nem a falusi kántor, az ő neve Macsi Sándor!”*

1986-tól részt vett az Árokszállásiai Baráti Körének szervezésében, melynek alakuló ülésén elnökhelyettesnek választották. Szerkesztette az Árokszállásiai Baráti Körének újságját mindaddig, amíg a város hivatalos havi lapja, a Jászvidék meg nem jelent. Szorgalmazta az árokszállási nagypolgári Jász-ház vásárlását, berendezésének beszerzését. Sokat tett a jász hagyományok felkutatásáért, feltárásáért, megőrzéséért.

Támogatta másokkal együtt a jász művészek összefogását, életútjuk feldolgozását, emlékkiállítások rendezését. Maga is közel állt a művészetekhez, több festményében, rajzában gyönyörködhattünk. Rendszeresen részt vett Jászapátin a Jász Alkotók Körének táborában. 1992-

ben kezdeményezésére megalakult az Ágóiak Baráti Egyesülete, melynek alapító tagja volt, s munkáját elismerve később örökös tiszteletbeli elnökké választották. 1992 óta folyamatosan szerkesztette az Ágóiak Baráti Egyesületének hírlevelét, összesen 39 számot. Jó kapcsolatot tartott a helytörténeti, honismereti szakkörökkel, nemcsak a Jászságban, hanem a Jászságból kirajzottak egyesületeivel is.

A Jászságért Alapítvány kuratóriuma a jászágói helytörténeti és iskolatörténeti gyűjtemény létrehozása és három évtizedes fejlesztése érdekében kifejtett önzetlen munkájáért neki ítélte a Jászságért díjat 1993-ban.

Az aranydiplomát 1996-ban Debrecenben kapta, a rubin diplomát 2016-ban Jászberényben Sipos Imre köznevelési helyettes államtitkár adta át köszöntve a 90. születésnapja alkalmából is. 2001-ben Jászárokszállás Város Önkormányzata jubileumi emlékéremmel ismerte el a városban végzett tevékenységét. 2002-ben Jászágó Önkormányzata Jászágó Díszpolgára címmel tüntette ki. 2003-ban a Magyar Kultúra Lovagja kitüntetésben részesült, 2006-ban Bél Mátyás emlékplakettel ismerték el munkásságát.

Az iskolatörténeti gyűjteményben olvasható egy általa választott idézet József Attilától, ami rá teljes mértékben igaz, hiszen magánéletét mindig háttérbe helyezve dolgozott mások, a gyermekek boldogulásáért: „*Mert mi teremtünk szép, okos lányt és bátor értelmes fiút, Ki őriz belőlünk egy foszlányt, mint nap fényéből a tejút.*”

Legutóbb édesapja, Vitéz Macsi József életútjának megörökítésén dolgozott, melyet kiadni már nem tudott.

Az emlékezet véges, mint az emberi élet. Maradandó érték az írott anyagok, a tárgyi emlékek. Macsi Sándor a Jászságban eltöltött 69 éve alatt „gyűttmentből” példamutató jászszá vált. Hogy mit hagyott az utókor számára az emlékezet mellett: elsősorban a három jászágói „múzeumot”, ami páratlan a Jászság viszonylatában is. A kistelepülésen igen gazdag Helytörténeti Gyűjtemény, egyedülállóan Iskolatörténeti kiállítás és berendezett „Öreg” ház található, amely létrehozásában múlhatatlan és meghatározó szerepe volt.

Jászágó 1952-től fényképekkel illusztrált 25 éves krónikája (ismerve az anyagot) jelentős érték. Megírta és szerkesztette *Jászágó történetét*, amely a település önállóvá válásának 50. évfordulójára 2002-ben jelent meg. Társszerkesztője volt a 2017-ben kiadott *Múlt és Jelen Jászágó története* kiadványának. A Jászsági Évkönyv négy számában jelent meg írása. Sok-sok szakmai és egyéb folyóiratokban írt cikkei, rajzai, festményei is fennmaradnak az következő nemzedékeknek.

A jászágói temetőben június 11-én a ravatalozóhoz egy száll virággal tanítványok, volt kollégák és tisztelőinek sokasága érkezett, hogy végső búcsút vegyenek Macsi Sándortól. Végakarátának megfelelően hamvait – szülei sírjában – július 3-án a nyírmártonfalvi temetőben helyezték örök nyugalomra.

Írásai a Jászsági Évkönyvben:

- * Iskolamúzeum Jászágón (1993)
- * Görbe János a színpadon és a hétköznapokban (1998)
- * Görbe János a filmszalagon (1999)
- * Jászágó ötven éves (2002)